

ISANO POLJE

Radislav Rudan

Lov

Jaz sem pajek,   Jaz lovim te,
ti mušica;   ti se umikaš;
jaz sem debel,   jaz se smejem,
ti drobnica.   ti cmerikaš.

Jaz te ujamem,
ti si ujeta.
Zdaj si suhi
muhi teta.

Sonja Sever

Začarani vrt

Ilustrirala Marija Vogelnikova

Na sončnem gričku blizu mesta je nekoč stala hišica. Kakor igračka je sajnala med senčnimi drevesi in dehtečimi cveticami. Tu je sameval star, sivobrad gospod, o katerem so pravili, da je bil nekoč velik umetnik, ki je s prelepimi pesmimi razveseljeval človeška srca.

Sedaj starček ni več pel. Vso svojo ljubezen je posvetil svojim cveticam. Od jutra do večera je stopical z zeleno škropilnico in motiko po vrtu ter neumorno zalival, rahljaj in sadil. Razgovarjal se je s cveticami, kakor da bi bila živa bitja in jih nežno božal. Rastlinice pa so mu bile hvaležne: cvetele in dehtele so, da je bil vrtec kakor pravi cvetni raj. Najlepša v tem raju je bila okrogla gredica pred hišico. Tu so v umetnih skupinah cveteli sinji zvončki in rdeči srčki, škrlatni mak in bele marjetice, a dehteči klinčiči, rože in lilije so razsipno širile svoj opojni vonj. Sredi te lepe gredice je kraljeval ljubek palček. Ponosno je jezdil velikega polža in kakor pravi jahač čvrsto držal vajeti v ročicah ter visoko dvigal bič. „Hijo, hijo!“ je noč in dan s širokim smehom priganjal svojega konjčka, toda zaman. Polž se ni in ni ganil z mesta, dasi je marljivo stegoval svoje rogove. Revček je bil pač le iz žgane gline, kakor njegov jezdec. In kdaj je bila še glina živa?

Ljudje, ki so prihajali mimo vrta, so z zanimanjem opazovali polža in jezdec, čeprav so videli, da sta mrtvi in negibni stvari.

A vendar se je otrokom, ki so dan za dnem radovedno kukali v lepi vrt, zdel palček kakor živ. „Bog ve, če se včasih le ne giblje?“ so modrovali in tiščali noske skozi plot.

„Palček, palček, veseli malček, pridi k nam!“ so ga klicali in mu mahali z ročicami. Tudi cvetice so se zdele otrokom tu mnogo lepše kot po drugih vrtovih. Kako so si želeli, da bi jih od blizu gledali in duhali!

Najbolj pa je občudovala lepi vrtec ma-la Nadica, edinka vdove, ki je marljivo šivala za vse mesto. Hodila je tod mimo v šolo in kadar koli je utegnila, je postajala ob plotu. Poznala je že vsako cvetico in zdelo se ji je, da ji prijazno kímajo v pozdrav. A ta dobrodušni palček na polžu, mar se ne smeje še bolj široko, ko jo zagleda? — Oh, ta vrt je bil res kakor iz pravljice, a starček v njem kakor čarovnik, ki je pričaral ves ta dehteči, pisani svet. S plahim spoštovanjem ga je Nadica vselej opazovala pri delu.

Toda nekega jutra starčka ni bilo med gredicami. Tudi popoldne ga ni bilo, niti zvečer in Nadici se je zdelo, da cvetice prestrašeno stegujejo svoje tanke, zelene vratove proti hišici, a palček, da zaskrbljeno guba čelo. Ko starčka tudi drugi dan ni bilo, je Nadici postajalo kar tesno pri srcu. „Kaj neki je ž njim? Bog ve, če ni bolan ali celo mrtev?“ se je zbala. In res, kmalu se je raznesla vest: stari umetnik je umrl. Ko se je Nadica vračala iz šole, so pravkar nesli črno krsto po vrtu. Tedaj je točno videla, kako so njegove cvetice od žalosti zatrepetale in globoko povesele svoje glavice, a palčku so se lesketale vroče solze v očeh. Tudi Nadica si je brisala s predpasnikom solzne oči.

Odslej je stala hišica zapuščena in pozabljena na sončnem griču in nihče se ni zmenil za lepi vrt. Le Nadica se je še vedno vsak dan ustavljala pred ograjo. Joj, kako uboge so se ji zdele cvetice! Plevel jih je čedalje bolj pre-raščal in obupno so stegovale svoje glavice,

da jih ne bi zadušil. Tudi palček na polžu je bil velik revček. Dolga kopriva mu je zrasla že do obraza in ga neusmiljeno ščegetala v nos. Kako je bilo šele cveticam in palčku hudo, ko je začelo žgoče poletno sonce neusmiljeno pripekati. Palčku so obledele hlačice in rdeča čepica, da, celo obrazek, a sirotice cvetice so venele in žalostne kimalo po zapuščenih gredicah.

„Joj, na pomoč! Žejne smo, žejne!“ so trepetale z listki. Nadici se je zdelo, da kar čuje njih obupne klice. Ne, nič več ni mogla gledati te bede. Brž je pohitela domov po škropilnico in motiko, iztrgala v plotu dve letvi in

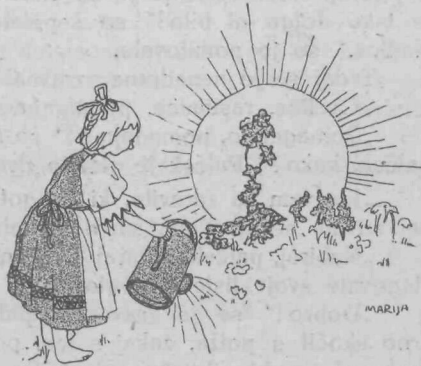
zlezla v vrt. Pri vodnjaku je napolnila škropilnico in marljivo zalivala žejne cvetice. Tudi palčka se je usmilila. Izruvala je poredno koprivo, ki ga je ščegetala v nos, mu umila rdečo čepico, obrazek in hlačke, da je bil spet lep kakor nekdanj. Za-

lila je še mlado brezo in lipo, nato pa se vsa trudna usedla v senco pred hišico. — Bilo je že pozno. Zahajajoče sonce je s svojimi poslednjimi žarki mehko božalo cvetne gredice. Nadico je obšlo čudno lepo čustvo. Opojni vonj lilij, nageljnov in rož jo je ovil kakor z nevidno tančico in bilo ji je, kakor bi plavala na mehkem oblaku.

A glej čudo! Palček na polžu se je nenadoma zganil. Široko je zinil in glasno kihnil: „Ha-čih, ha-čih!“

„Šmentana kopriva, kako me je dražila!“ je z ljubkim glasom zagodrnjal in si krepko mečal rdeči nos. Nato je prešerno zapokal z bičem in zaklical:

„Hoj-ho, hoj-ho! Vile cvetice, zbudite se! Zarajajmo, da razveselimo našo pridno Nadico.“

Tedaj, o čudo, so se cvetice zgenile, zamahale z listki kakor z drobnimi ročicami in se v hipu spremenile v ljubke cvetne vile.

„Hijo, konjiček!“ je zaklical palček, napel vajeti in polž se je nerodno začel zibati z gredice. Kmalu je mimo začudene Nadice prirajal prekrasen cvetni sprevod.

Prvi so stopicali sinji zvončki. „Cin, cin, cin, cin!“ so marljivo cingljali. Za njimi so drobili ljubki srčki in s svojimi žarečimi cvetovi svetili kakor z lampijončki. Nato so prirajale bele marjetice. Kakor nežne plesalke so se vrtele na svojih dolgih zelenih nožicah, a škrlatni maki so se jim dvorljivo klanjali. Sledili so dehteči klinčki in rože. Zibali in vili so se v prekrasnih vencih. Najlepše pa so bile lilije. Dostojanstveno, kakor bele žene, z zlatimi diademi na glavi so prirajale in radodarno sipale okrog sebe opojen vonj. Za lilijami pa je končno lezel polž. „Hijo, hijo!“ je palček priganjal počasneža in v taktu lepe glasbe pokal z bičem. Da bi pa bil sprevod še lepši, so nad njim plapolale mačehiće, kakor pisani metulji.

Nadica se ni mogla nagledati tega prekrasnega prizora. Blaženo se je smehljala in tudi v njenem srcu so peli srebrni zvončki.

Sprevod je dvakrat zavil okrog gredice, nato je polž zlezal na svoje staro mesto. „Pik pok!“ je palček zapokal in ta hip so zopet stale vse cvetice ne gibno na svojih mestih.

Nadica si je začudeno mencala oči. „Začarani vrt!“ je zašepetala in še dolgo strmela v gredico. Naposled je vsa omamljena od lepega doživetja pohitela domov.

Odslej je Nadica prihajala vsak večer in z veliko ljubeznijo negovala cvetice in kaj kmalu je bil vrtec lep kal or nekdanj.

Toda nekega dne so cvetice zaman čakale Nadico, dasi je ves dan neusmiljeno pripekalo sonce. „Kje neki se mudi? Zakaj je ni?“ so se začudeno ozirale. Ker je pa tudi drugi in tretji dan ni bilo, so žalosno povesele glavnice. „Joj, pozabila je na nas, nič več nas nima rada!“ so skoraj jokale. A glej, četrti dan je spet prišla. A kaj je to? Vsa žalostna se je sklanjala nad gredice in marsikatero cvetico poškopila z vročimi solzami. Končno je vsa trudna sedla na klopco, skrila obraz v dlani in se bridko razjokala. — Cvetice so sočutno stegovale svoje glavnice. „Kaj se je vendar zgodilo Nadici, da je tako žalostna?“ so šepetale.

„Čiv, čiv!“ je začivkal droben ptiček na brezi. „Jaz pa vem, jaz pa vem, videl sem skozi okno, njena mamica je na smrt bolna!“

„Joj, Nadina mama je na smrt bolna!“ je zašumelo po vsem vrtu. „A zato je tako dolgo ni bilo!“ so šepetale cvetice in kimale z glavicami. „O^osirota Nadica,“ so jo pomilovale.

Tedaj se je nenadoma vzravnal palček in glasno zaklical:

„Cvetice, rastlinice, pomagajmo naši dobrotnici!“

„Pomagajmo, pomagajmo!“ so navdušeno pritrdile vse cvetice. „Toda povej, palček, kako?“ Palček je visoko dvignil kazalac in modro dejal:

„Jaz vem za zdravilo, ki bo gotovo ozdravilo njeno mamo. Vsaka izmed vas naj žrtvuje nekaj svojih snovi in nabral bom zdravilen čaj.“

„Nabiraj, palček, nabiraj!“ so kakor iz enega grla zaklicale cvetice in uslužno stegovale svoje liste in cvetove.

„Dobro!“ se je razveselil palček in urno skočil s polža, zakaj s tem počasnejem pač ne bi nikamor prišel. Snel si je košek s hrbta in hitel od cvetice do cvetice. Tu je odščenil listek ali cvet, tam izkopal korenček in glej, nili ena cvetica ni bolno zastokala. Narobe, še prosile so ga: „Palček, še malo vzemi, zelo sem zdravilna!“ Celo trpotec v travi se je oglasil: „Tudi jaz sem zelo zdravilen za človeka!“ — „Tudi jaz, tudi jaz!“ so klicali kamelica, kumen in janež, žajbelj in pelin. Lipa pa je kar sama vsula svoje cvetove v košek, a breza jih je brž poškopila s svojim čudežnim sokom.

Palček je imel vse polno dela. Švigal je po vrtu sem pa tja kakor miška. Končno je bilo zelišča dovolj. Tedaj je snel svojo čepico in ž njo pokril košek. „Rokus pokus, rokus pokus!“ je delal čudne znake nad njim in zdravilni čaj je bil pripravljen. Nato je pristopil k Nadici in ji vsul zelišča v predpasnik. Hop, je skočil na klopco in ji zašepetal na uho:

„Skuhaj ta čaj, daj ga mami in ozdravela bo.“ Hop, je spet skočil s klopce kakor blisk, smuknil na gredico in spet zajahal svojega polža.

Nadica se je zdrznila. Palčkove besede so ji še zvenele v ušesih in začudeno je gledala pisani čaj v svojem krilu.

„O, cvetice in palček so mi pomagali! Hvala vam, hvala!“ je veselo vzkliknila in z dragocenim zdravilom odhitela domov.

„Mamica, mamica, prinesla sem ti zdravje!“ je klicala že na pragu. Joj, mama je ni več slišala, kakor mrtva je ležala na blazinah in komaj še dihalo. Nadica je prestrašeno gledala mamo, zdajci se je zdrznila in pohitela v kuhinjo. Brž je skuhalo

zdravilni čaj in ga s trepetajočimi rokami vlivala žlico za žlico onemogli mami v usta. — Tedaj glej čudo! Mamino blede lice se je rahlo pordečilo, s polnimi prsi je zajela zrak in široko odprla oči.

„Mamica, moja mila mamica, ozdravela si!“ je presrečno zaklicala Nadica in se ljubeče privila k materi.

„Nadica, otrok moj!“ je zašepetala mama, „kak čudež se je vendar zgodil, res čutilim, da sem zdrava!“

„Cvetice in palček so mi dali čudežno zdravilo,“ je žareča od sreče odgovorila Nadica in hitela pripovedovati o začaranem vrtu.

„Vidiš, Nadica,“ je naposled vsa ganjena dejala mama, „ker si se ti usmilila ubogih cvetic, so se tudi one tebe usmilile. Ohrani to svoje dobro srce in srečna boš vse življenje. A odslej bova skupaj skrbeli za tvoje cvetice, najela bom hišico z vrtom in preselili se bova tja.“

„O, mamica, kako bo to lepo,“ je navdušena vzkliknila Nadica in bila vsa srečna.

Mirko Kunčič

Krompir in krompirjevci

Gospodinje, ki v svoji shrambi ne bi imela krompirja, si dandanes kar ne moremo misliti. Saj je krompir poleg kruha ena izmed tistih redkih jedi, ki se je zlepa ne prenajemo. Radi ga imajo otroci in odrasli.

Pred nekaj sto leti krompirja v Evropi še niso poznali. Šele leta 1565. so ga angleški in španski mornarji iz Čile in Peruja, kjer je bila prvotna domovina krompirja, prinesli v Italijo. Dva moža — Walther Raleigh in Francis Drake — sta se zastonj trudila, da bi ta okusni poljski sadež razširila in udomachila po deželi.

Posebno v Nemčiji se kmetje kar niso mogli sprijazniti z novim poljskim pridelkom. Po sedemletni vojni, ko je v Nemčiji začelo primanjkovati žita in kmetje še zmerom niso hoteli saditi krompirja, je kralj Friderik Wilhelm I. izdal stroge odredbe. Vsak kmet je dobil ukaz, da mora del svojega polja posaditi s krompirjem.

Iz tistih časov je znana tale smešna, a resnična zgodbica. —

Nekega dne je zgoraj imenovani kralj Friderik potoval skozi neko nemško vas. Pred trumo kmetov je obstal in jih prijazno vprašal:

»No, prijatelji, kako je s krompirjem? Ali ste ga vsadili?«

Kmetje so ponižno pokimali, a njihovi obrazi so bili kaj čmerni in mračni.

»Tako je prav!« jih je pohvalil kralj. »Kajne, imenitno vam tekne?«

Eden izmed kmetov se je ojunčil in zagodrnjal:

»Gospod kralj, ta zelenjava ima tako grenek in pust okus, da se nam je kar želodec obračal, ko smo jo hoteli jesti.«

»Kaj? Namesto zorečih sadežev pod zemljo, ste jedli zgornji del krompirja — zelenjavo?« se je začudil kralj in prasn timer smeh. Smejal se je tako prisrčno in veselo, da so mu kar solze stopile v oči.

Kmetje so ga nekaj časa debelo gledali, ko so pa spoznali svojo zmoto, se tudi sami niso mogli vzdržati smeha.

Drugo leto je kralj spet potoval skozi ono vas. A tókrat je povsod videl same zadovoljne in hvaležne obraze. Kmetje so krompirju peli takšno hvalo in čast, da jih je bilo veselje poslušati.

Kmalu nato si je krompir v zmagoslavnem pohodu osvojil vso Evropo. Postal je kmetu najljubša jedača, kar je še dandanes. Tudi piscu teh vrstic je krompir v mladih letih imenitno teknil in se ga zato ni po krivici prijel pritikljaj: krompirjavec. S krompirjavecem so ga zmerjali vsi — stari in mladi — pa mislite, da ga je bilo kaj sram? Prav nič! V teh razburkanih časih je krompir tudi pri razvajeni gospodi tako obrájtán, da bi si marsikdo štel v čast, če bi ga znanec na cesti pozdravil: »Dober dan vam voščim, gospod krompirjavec!«